

Biblioteca Oberta

Guia d'audiovisuals

LA PLATJA SOTA LES LLAMBORDES (El maig del 68 i el cinema)

Biblioteca Central c/ Solades, 25
Tel. 964 547 230

www.bibliotecaspúblicas.es/vila-real/

e-mail biblioteca@ajvila-real.es

Horari: de dilluns a divendres, de 9h. a 20h.

Nº 14 novembre 2008 ©SMB Vila-real

Els esdeveniments

Fa 40 anys, un irreprimible sisme que va començar a la Universitat de Nanterre, es va propagar al Barri Llatí de París i es va estendre a la velocitat de la llum pel món, va aconseguir clivellar els fonaments de la societat, l'autoritat i les estructures de poder a França.

*Estudiants i policia,
protagonistes del maig francès*

Durant aquest maig de 1968, mentre les llambordes ploïen sobre els policies a París i els estudiants cridaven des de les barricades que estava "prohibit prohibir", tal vegada ningú imaginaria que aquest moviment juvenil -el més festiu, vast i pacífic que va conèixer la història moderna- es convertiria en una bomba de temps que acabaria amb la societat patriarcal i permetria l'emergència de les dones i els joves com a actors socials de ple dret.

Les grans manifestacions, protestes i vagues van tenir lloc entre el 3 i el 30 de maig, però el seu origen està en les reformes universitàries de 1967, que no van contentar a ningú. Un grup d'estudiants de la Facultat de Lletres de Nanterre, dirigits per Daniel Cohn-Bendit, *Dany el Roig*, forma un grup -Moviment 22 de març-, convoca a la mobilització i aprova un programa de reformes educatives i d'exigències polítiques radicals. Tancada la seua universitat i detinguts alguns dels seus dirigents, es traslladen a la Sorbona, s'enfronten a la policia en el Barri Llatí i demanen ajuda a tots els sindicats estudiantils i obrers. Les protestes es

*El somriure desafiante i
ingenu de Danny el Roig
davant la policia*

multipliquen, el centre de París s'ompli de barricades i en la nit del 10 de maig la policia llança un assalt massiu per a intentar recuperar el control. Fracassa, en el xoc resulten ferides més de mil persones, quatre-centes d'elles greus i, en resposta, els sindicats principals convoquen una vaga general per al dia 13. El seguiment va ser desigual, però a la manifestació de París va acudir el mateix dia més d'un milió de francesos. Les reivindicacions estudiantils s'eclipsen i els sindicats convoquen nova vaga general i indefinida a partir del 17 que, aquesta vegada, sí, paralitza el país. De nou a deu milions s'hi van sumar.

Les contradiccions del carrer: París manifestant-se a favor de De Gaulle

El president De Gaulle, el 27 de maig, va concedir als sindicats, a canvi de desconvocar la vaga i deixar aïllats els estudiants, un augment salarial del 14%, reduccions substancials de la jornada laboral i garanties d'ocupació i jubilació. El dia 30, es reuneix amb els comandaments militars, dissol l'Assemblea Nacional, convoca noves eleccions, confirma el Govern de Pompidou i demana per televisió el suport dels francesos "contra l'amenaça del comunisme totalitari". Va ser una intervenció decisiva. El pla d'unió de l'esquerra queda desactivat i milions de francesos es manifesten, cantant *La Marsellesa*, en suport del Govern. La vaga es dilueix, comencen a aplicar-se els acords, coneguts com *Els acords de Grenelle* i el *gaullisme* venç en les eleccions de finals de juny.

Els antecedents cinematogràfics de la revolució

Gairebé una dècada abans, en una pel·lícula emblemàtica, *LOS CUATROCIENTOS GOLPES* (1959), François Truffaut,

posa tot en qüestió: l'autoritat de la família, el sistema escolar, el règim penal per a joves en falta, és a dir, el sistema, la societat. El personatge principal, Antoine Doinel (Jean-Pierre Léaud), de 12 anys, escapa del reformatori i corre cap a la mar. La càmera,

Léaud interrogant al espectador en el film de Truffaut

en llarg moviment de *travelling*, l'acompanya en la seua carrera. De sobte, el nen gira el seu rostre cap a l'objectiu i la imatge es congela. Antoine mira cap a la càmera i ens interpel·la. No hi ha conclusions objectives, tot queda obert a la mercè del mateix espectador.

Naixia llavors, a principis del 60, la *nova ona* francesa. Jean-Luc Godard, François Truffaut, Eric Rohmer, Jacques Rivette, Claude Chabrol, Alain Resnais, joves crítics sortits de les pàgines de la revista *Cahiers du cinéma*, desacrediten amb els seus primers films la importància sufocant d'una indústria anquilosada en benefici del cinema entés com una sort de diari íntim o quadern de notes personals del seu autor. Els cineastes postulaven la mort de l'autor burgés, el naixement dels col·lectius o grups filmics, la necessitat del cinema d'intervenció directa, la militància amb la càmera en la mà, la producció autogestionada i no sotmesa a les regles del lucre capitalista, la denúncia de la societat de l'espectacle com una forma de control social.

Jean-Luc Godard

L'ona francesa trenca en les costes de tot el món. A Europa, Àsia i Amèrica Llatina sorgeixen estils alternatius a la indústria, moviments de ruptura, maneres distintes de filmar. I es ret culte al cinema com art i expressió. El sentiment de l'època és la cinefília, que concep el passat del cinema com un patrimoni per revisar i descobrir. Directors nord-americans de poc prestigi com

ara Samuel Fuller i Nicholas Ray, al costat de veterans als quals no se'ls prenia molt seriosament en mitjans culturals, com Hitchcock i Hawks, es converteixen en el nord de l'expressió fílmica en detriment de cineastes consolidats en la fama i l'estima, ara vists com vells caducs acadèmics. El cinema pren consciència social i política i servirà com a aparador de les inquietuds dels joves directors.

François Truffaut

Precisament, d'entre tots els esdeveniments que van desembocar en el Maig del 68, n'hi-ha un vinculat directament amb el món del cinema que va fer que, abans que els estudiants, els cinèfils isqueren al carrer amb consignes de protesta: Langlois, director de la Cinemateca Francesa, home clau en la formació de la cultura fílmica francesa i, per què no, universal, és destituït al febrer

de 1968 pel ministre de Cultura, André Malraux, al·legant deficiències administratives.

Els cineastes francesos surten en la seua defensa. Directors de tot el món, com Hitchcock, Lang, Hawks, Dreyer, Losey, Kurosawa, retiren l'autorització per a exhibir els seus films en una Cinemateca Francesa aliena a Langlois.

La resistència a la destitució pren els carrers i s'enfronta a la policia. Realitzadors, crítics, intel·lectuals, cinèfils, criden consignes i reben les dosis respectives de cops i repressió. Després d'alguns dies de violència, la destitució és revocada.

Henri Langlois

Com no podia ser d'una altra manera, tota aquesta sacsejada social va afavorir la consolidació del concepte de cinema que

predicava la *Nouvelle Vague* francesa que fugirà de l'aburguesament anterior. "No és suficient fer films polítics: cal fer-los políticament", serà el lema de Godard . La realitat, afirma la nova teoria, només expressa la ideologia dominant i la càmera de cinema reproduïx el model de la percepció burgesa. Les ficcions alienades que surten d'ella han de ser desmuntades. Com? Destruïnt el relat, la representació realista, l'esquema psicològic d'encarnació dels personatges, la il·lusió de la ficció.

Els dies de maig

El 10 de maig de 1968 s'inaugura el vinté primer Festival de Cinema de Cannes. França està semiparalitzada per la massiva vaga. Les projeccions del Festival se succeeixen fins al 18 de maig, dia en el qual irrompen Godard, Truffaut, Claude Lelouch i Claude Berri, reclamant solidaritat amb els estudiants i obrers i la interrupció del Festival.

El Festival de Cannes es solidaritza amb les protestes estudiantils

Els directius de Cannes refusen acceptar aquesta demanda, malgrat que Alain Resnais i Richard Lester retiren els seus films de la competència i Louis Malle renuncia al càrrec de jurat. Per a guanyar la partida de la protesta, el president del Festival, Robert Favre Le Bret, ordena l'inici de l'exhibició de *PEPERMINT FRAPPÉ*, de l'espanyol Carlos Saura. Godard, Truffaut, el mateix Saura i Geraldine Chaplin, esposa de l'espanyol, es penjen de les cortines de la sala per a impedir la projecció. Criden: "no projecció, revolució!" El Festival se suspén.

A aquestes altures, la nova ona, com a moviment, ja començava a extingir-se. Més enllà d'algunes coincidències, els autors segueixen camins creatius distints, sinó contradictoris. Res uneix a les propostes radicals de Godard amb la tendresa de Charles Trenet obrint *BESOS ROBADOS* de Truffaut o amb els dilemes amorosos de l'especialista en Pascal que protagonitza *MI NOCHE CON MAUD*, de Rohmer.

Les pel·lícules sobre el 68

L'agonia del Maig del 68 no va tenir lloc en el moment en què De Gaulle va dissoldre el Parlament i va convocar eleccions generals, sinó que va durar uns anys. La decepció, el desengany, la sensació d'haver remenat les aigües per a després veure-les de nou córrer tranquil·lament riu avall, va marcar aquella generació.

En La chinoise, Godard encara és optimista amb el paper revolucionari de la joventut

Res a veure amb el retrat que va fer Godard en *MASCULIN-FEMININ* (1966) i *LA CHINOISE* (1967) d'aquella joventut que no tardaria a protagonitzar el *Maig francès*. Són xiquets alimentats amb els signes de la cultura popular, cinèfils somniadors, lectors desordenats, fills de la burgesia pròspera que juguen a tancar-se en els departaments dels seus pares per a memoritzar citacions de Mao i proclamar-les després en el campus de Nanterre.

El 1975, només quedaven les restes, els dipòsits de Maig. Ningú els va filmar millor, de manera més subtil, galant i implacable que Jean Eustache. El film es va titular *LA MAMAIN ET LA PUTAIN* i eren quatre hores d'enfonsament de la història sostinguts en la verborrea i en la mirada de Jean-Pierre L  daud.

En contraposició, *MOURIR A 30 ANS* (1982), de R. Goupil, construeix una espècie d'elegia sobre els perdedors, sobre aquests joves que des de l'institut van voler canviar el món i van acabar transformats en uns éssers desclassats, perduts en una societat que no els pertanyia. Així, el 68 es converteix en una crònica de fracàs generacional.

Malle va intentar, en *MILOU EN MAYO* (1990), convertir el succés històric en un tro llunyà, en alguna cosa que esclatava al marge del seu petit món. La pel·lícula va obtenir un gran reconeixement de la crítica pel magistral paral·lelisme que va establir entre l'indici de revolució i la vida interna d'una família.

La proposta de Malle no mira de front la revolució francesa, no la interroga ni l'analitza, tant sols li serveix per a situar d'una manera molt àcida uns burgesos totalment aliens als esdeveniments.

El més difícil per als cineastes serà ara repensar el 68 sense caure en aquesta inevitable malenconia de la pèrdua i del desconcert generacional.

Bertolucci va rodar *SOÑADORES* (2003) en anglés, a partir d'una novel·la d'Adair i

va utilitzar la pel·lícula com una espècie d'operació retorn a un món construït com a mite. El 68 és vist com un temps paradisiac, en el qual els joves cinèfils juguen a la revolució mentre discuteixen sobre les pel·lícules de Hawks o Ray. És el temps en què la cinefília constitueix una porta d'accés a la política.

Tanmateix, mentre la consciència revolucionària de Bertolucci se situa abans de la revolució, tota l'obra de Garrel no fa més que perllongar la malenconia generada en aquest temps

situat després de la revolució. Així, *LES AMANTS RÉGULIERS* (2005) redunda i s'endinsa en aquesta idea malenconiosa de maig que va teixir vint anys abans Goupil.

Més enllà del cinema francès, 1968 va servir per a consolidar les grans produccions nord-americanes, amb *EL*

La visió futurista de Kubrick a 2001: La odisea del espacio

PLANETA DE LOS SIMIOS, de Schaffner, i *2001: UNA ODISEA DEL ESPACIO*, de Kubrick, encapçalant les llistes de les cartelleres en mig món. La ciència ficció guanya terreny gràcies en gran part a l'interès que originen els avanços científics i l'exploració de l'univers. Recordem que és

precisament en aquest any quan es pren la primera fotografia exterior del nostre planeta.

El gènere de cinema de terror donaria a llum aquest any a dos clàssics. Un seria *LA NOCHE DE LOS MUERTOS VIVIENTES*, film de G. Romero que ha estat reinterpretat com una al·legoria al racisme nord-americà i el 1999 va ser anomenada *significativa culturalment* per la Biblioteca del Congrés dels Estats Units i va ser seleccionada per a la seua preservació en el Registre Nacional de Pel·lícules.

L'altre clàssic de terror que es va estrenar aquell any va ser *LA SEMILLA DEL DIABLO*, de Polanski, considerada per molts una de les millors pel·lícules de la dècada dels seixanta.

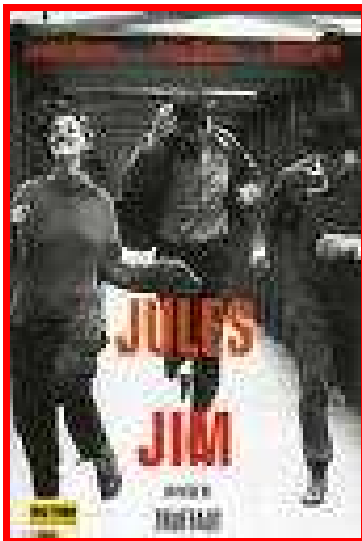
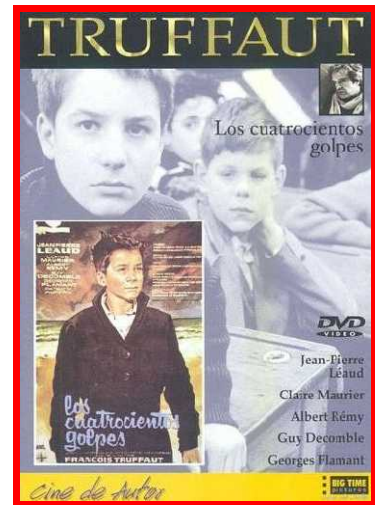
HASTA QUE LLEGÓ SU HORA, de S. Leone, *ROMEO Y JULIETA*, de Zeffirelli, o *CORAZÓN SALVAJE*, de Lynch, completen la cartellera d'un 1968 en el qual el cinema va reformular la relació de la societat amb la política i va modificar el vincle de les classes mitjanes amb la cultura.

A continuació oferim un llistat de les pel·lícules que tenim a la Biblioteca i que giren entorn al tema d'aquesta guia. Entre claudàtors facilitem la signatura amb la qual es poden localitzar en les nostres prestatgeries.

LOS CUATROCIENTOS GOLPES (Truffaut, 1959)

Antoine Doinel és un adolescent parisenc no especialment volgut per la seua família. Sa mare, que el va tenir de soltera, va voler avortar, encara que l'àvia ho va impedir, i va ser reconegut. La falta d'atenció de la seua família fan de Doinel un alumne díscol en el col·legi, però les seues maleses i la mala sort que té en descobrir sa mare amb un amant fan que s'encamine cap al delictes. En el moment en el qual ho comet, sa mare fa el possible per desfer-se del noi, que acabarà internat en un centre per a menors delinqüents, del qual un dia s'escapa per a poder veure la mar.

[DVD 444]

JULES Y JIM (Truffaut, 1961)

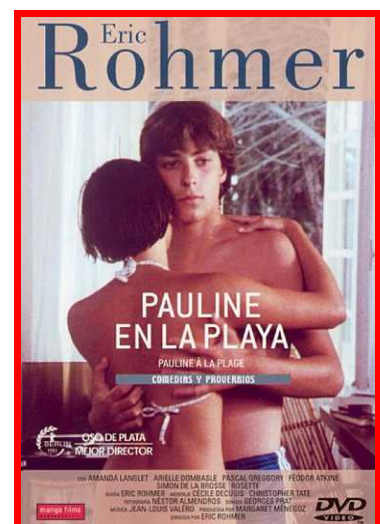
Jules i Jim, com dos adolescents bessons, es vesteixen igual i no estan quiets ni un moment. Ambdós busquen la dona perfecta, que un dia creuen albirar en el somriure tranquil i misteriós d'una est tua clàssica. El somriure anhelat arriba amb Catherine, una francesa extravagant, voluble i capritxosa, la personalitat de la qual commou i atrau els dos joves. El primer a cedir a l'impuls de l'amor és el vulnerable Jules, un desarrelat amb poc que perdre. Jim, m s prudent i reflexiu,  s encara cautelós amb aquesta fascinant dona que posar  a prova l'amistat dels protagonistes.

[DVD 82]

PAULINE EN LA PLAYA (Rohmer, 1983)

Després del seu divorci, Marion decideix passar el final de l'estiu en la casa que la seua família té en la costa de Normandia amb la seua cosina, la jove Pauline. All  Marion s'enamora d'Henri, un hedonista que només busca una aventura sexual amb ella. En la platja, Pauline coneix a Sylvain, un adolescent amb qui inicia una relació. Els enganys d'Henri duran a Pauline a desconfiar de l'amor de Sylvain.

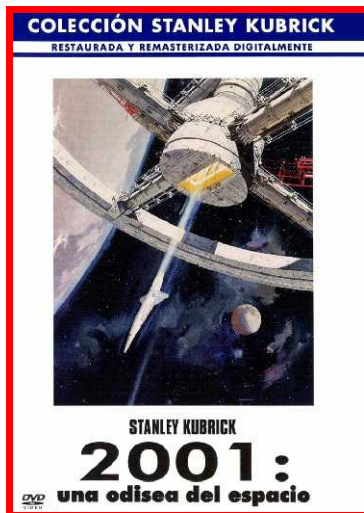
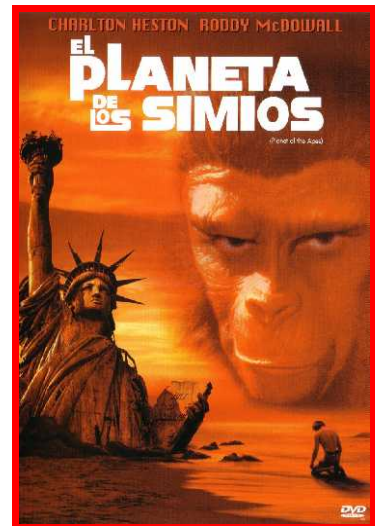
[DVD 563]

EL PLANETA DE LOS SIMIOS (Schaffner, 1968)

Què és l'home? Cap on va? Encara que els astronautes nord-americans encapçalats pel coronel Taylor no es plantegen aquestes preguntes quan s'estavellen en un planeta, aquesta llegendària pel·lícula provoca que l'espectador s'interroge sobre el sentit de l'evolució i el progrés humans mentre és testimoni del desenvolupament d'un argument ple d'intriga i acció. Taylor, que se sorprén en comprovar que el planeta està dominat pels simis i que els seus congèneres són utilitzats per a experiments, descobrirà un fet sorprenent...

[DVD 99]

2001: LA ODISEA DEL ESPACIO (Kubrick, 1968)

Des de les esglaiadores escenes del clarejar de l'home fins al naixement final del *nen estel*, aquesta pel·lícula condueix l'espectador a un fascinant viatge pels confins de l'Univers i la història passada i futura de l'evolució humana. Basat en un relat de C. Clarke, el film es va estrenar poc abans que l'home trepitgés la lluna, establint així una fita cinematogràfica d'abast polític, social i científic. El misteri i la bellesa de les seues imatges encara avui donen peu a infinites elucubracions sobre el simbolisme que tanca la pel·lícula, que, en paraules del seu creador, és "l'explicació racional de l'existència de Déu". [DVD 112]

LA NOCHE DE LOS MUERTOS VIVIENTES (G. Romero, 1968)

Bàrbara i el seu germà, Johnny, arriben al solitari cementiri on està enterrat son pare per a posar flors en la seua tomba. Un desconegut se'ls apropa i els ataca. Bàrbara fuig esglaiada i es refugia en una granja propera. Aviat descobreix un cadàver mutilat i el pànic s'apodera d'ella en advertir que diverses figures fantasmagòriques envolten la casa, disposades a entrar. És llavors quan Ben, jove venedor que també busca refugi contra els seus atacants, s'obri camí i salva a Bàrbara. Mentre encadenen les portes i finestres de la casa, Ben explica el que està succeint: a causa d'una rara mutació molecular, els morts s'han alçat per a devorar els vius.

[DVD 326]

ALTRES TÍTOLS:

Al final de la escapada (Godard, 1959)	[DVD 731]
El amigo de mi amiga (Rohmer, 1987)	[DVD 601]
La ceremonia (Chabrol, 1995)	[VHS 791.43-2 CER]
El estrangulador de Boston (Fleischer, 1968)	[DVD 643]
Hiroshima, mon amour (Resnais, 1959)	[DVD 312]
La mujer del aviador (Rohmer, 1980)	[DVD 562]
Las noches de la luna llena (Rohmer, 1984)	[DVD 599]
El rayo verde (Rohmer, 1986)	[DVD 564]
La semilla del diablo (Polanski, 1968)	[VHS 791.43-344 SEM]

Per a saber més:

- ✓ Godard, J.L., *A bout de souffle ; Vivre sa vie ; Une femme Mariée ; Deux ou trois choses que je sais d'elle ; La chinoise*, Madrid, Alianza, 1973
- ✓ Balagué, C., *François Truffaut*, Madrid, J.C., 1988
- ✓ Sánchez Noriega, J.L., *Historia del cine : teoría y géneros cinematográficos, fotografía y televisión*, Madrid, Alianza, 2006
- ✓ VV.AA., “Mayo del 68”, en *Cahiers du Cinema : España*. N° 11, abril 2008, pags., 7-29